

ΔΙΑΒΑΖΩ Αρ. 207 11-1-89

ΔΙΑΒΑΖΩ
επιλογη

Μια ποίηση φορτισμένη αποκρυφισμό και γεωμετρικές αναλογίες

Ι.ΚΤΟΡΑ ΚΑΚΝΑΒΑΤΟΥ: *Κιβώτιο Ταχυτήτων*. Αθήνα, Κείμενα, 1987.

Γράφει ο Οδυσσέας Ελύτης στα «Ανοιχτά Χαρτιά»: «Ο Υπερφρεαλισμός πέρασε από την αυτόματη γραφή, έφτασε όμως να διαμορφώσει ένα νέο τρόπο του νοείν και, συνεπώς, μια νέα λειτουργία ψυχική στον τρόπο της διατύπωσης».

Η ποίηση του Έκτορα Κακναβάτου είναι ακριβώς ένας «νέος τρόπος του «νοείν»». Κι όσο περισσότερο τη διαβάζει κανείς, τόσο πιο μαγικά παγιδεύεται στην «πάμφωτη αταξία των πραγμάτων». Ο λόγος έχει μια τόλμη και μια καλπάζουσα φαντασία, έτσι που δημιουργεί εικόνες μιας αρχετυπικής θα έλεγα καθαρότητας. Λέει: «Ψάχνω... για λέξεις αμαζόνες απόκρημνες/ έψαχνα για τη λέξη που ολη απόγνωση/ πηδάει στο κενό».

Τούτη η Λέξη που «όλη απόγνωση πηδάει στο κενό», μου δίνει μια εικόνα της δικής του ποιητικής ορμής: να μεταβάλει το κενό της γνώσης σε εμπειρία οδυνόμενη, να το μεταποιήσει σε περιοχή βιωμένη. Γιατί σίγουρα το «κενό» το κατακτάς ή μάλλον το αναιρείς με την εκπαρθένισή του, με την «εισδολή» σου σ' αυτό. Και η ποίηση του Κακναβάτου ολόκληρη μοιάζει μια τεράστια «εισδολή» στις απάτητες περιοχές του ανθρώπινου «νοείν».

Μιλάμε για την τελευταία του ποιητική συλλογή «Κιβώτιο Ταχυτήτων», που είναι η δωδέκατη κατά σειρά, και θυμίζουμε πως το ποιητικό του έργο «In Perpetuum» τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Ποίησης το 1984. Επίσης μετέφρασε Joyce Mansour και Marcel Schwob.

Στην ποίηση του Κακναβάτου κυριαρχεί, από την πρώτη του συλλογή ώς την τελευταία, μια κοσμογονική αίσθηση, ένα ρίγος της αβύσσου, ένα υπόκωφο βουητό του βάθους της υπάρξεως. Γράφει στη συλλογή «In Perpetuum»: «Λέγανε πως είναι κάτι ανάμεσα στα μάτια του/ μα μόλις που πάει να φανεύει κάτι που πάει να

Ποίηση

σαλέψει που όμως κι ύστερα απ' όλους τους καιρούς θα είναι ακόμη απάτητο! Θα 'ναι απλησίαστο! για πάντα».

Και στο «Κιβώτιο Ταχυτήτων» γράφει: «Ἐνλάθμενο καὶ μεσοπέλαιγα βολοδέροντι το κελί σου! στο μπουγάζι λυσσάνε οι οπτασίες/ κι ο Ἰησούς αλίμενος».

Ποιητικές εικόνες δυνατές, ρωμαλέες, με μιαν οσμή χάους και υπαρξιακής ώρας.

Kι ύστερα, είναι κι εκείνα τα μυστικά περάσματα, τα ηχητικά, σε άβυσσο που μόλις αγγίζει δύο ή τρεις λέξεις για να δώσει τον κραδασμό ενός πάθους ή μιας αγωνίας μετέωρης ανάμεσα στη μνήμη και στον άπειρο χρόνο. «Ἀκράτητο χύνονταν το πάμφωτο χάος/ ως αρμονική αιώρησις», γράφει κάπου, κι αλλού: «Και τότες η χλωμάδα του σκέπασε τα δουνά! Ρίγος απέρασε τον Γαλαξία».

Και βέβαια είναι ολοφάνερο πως η ποίηση αυτή δραίνει από ένα μυαλό που έχει βιώσει τα μαθηματικά και τη γεωμετρία (ο ίδιος είναι μαθηματικός) ως έννοιες φιλοσοφικές περισσότερο, ως πιθαγόρεις αναλογίες συμπαντικών σχημάτων και ποσοτήτων. Είναι ολοφάνερο πως η ποίηση αυτή έχει γεννηθεί από μια διάνοια που «γνωρίζει» πως για ν' αγγίζεις το Απόλυτο, πρέπει να διανύσεις τη διαλεκτική των εξισώσεων και των μαγεμένων αριθμών που οδηγούν στην καρδιά μιας άλλης Αλήθειας κεκρυμμένου φωτός, που αποκαλύπτουν άλλες σημασίες και ποιότητες των όντων. Και στην ποίηση του Κακναβάτου, το Απόλυτο μοιάζει να συμπίπτει ή να ταυτίζεται με την έννοια που δίνει στο «Χάος», αλλά με μιαν οδυνόμενη εκτίναξη: να το υπερβεί, σαν τον «αμάρυντο».

«Για ιδές τον αμάραντο! Ολοκλωνίς όξω γκρεμού! που είναι μια να ξυγιαστεί και δύο να πέσει! Και βάλε αυτή μην ακοντώ μέσα στο αχ της άβυσσος», γράφει.

Eτοι οι λέξεις στην ποίησή του είναι θαρρείς φορτισμένες μ' έναν αποκρυφισμό ή με μνήμες ενός σύμπαντος βιωμένου από άγνωστες εξισώσεις. «Σιδεροντυμένη έμπαινε πια στην πόλη/ η εξισωση», λέει. Κι αλλού: «Γιατί μ' απόκοψες από τον ουρανό; Ίσως να ήμουν η αιώνια μνήμη των τριγώνων».

Τούτος ο στίχος μοναχός του θαρρώ κρύβει έναν ολόκληρο αποκρυφισμό, καθώς υπάρχει η φιλοσοφική εκδοχή πως ο άνθρωπος δεν είναι παρά μια μονάδα από την αρμονία των σύμπαντων κόσμων που τη φέρει στον εγκόσμιο χρόνο του ως μνήμη υπερβατική. Μα και ολόκληρη η ποίησή του είναι δομημένη θαρρείς πάνω σε γεωμετρικές αναλογίες όπου ο Λόγος σαν δοϊκή ουσία μιας υπέρβασης, διαγράφει ποσοτικά και ποιοτικά τις εικόνες και τις έννοιες.

Pαραθέτω κάποιους στίχους που επαληθεύουν, πιστεύω, την άποψή μου, αλλά και είναι καθαρή ποίηση:

«μη φορτώνεσαι στα πράγματα μη τα ονοματίζεις
άσε τα· πονούνε».

Κι αλλού: «Ω μηδέν αξεπέραστε ισορροπιστή/βαθιά στους δουβαμένους ουρανούς τα κβάσαρες/ κι άλλα που δεν μας είδανε/ που δεν τα είδαμε και που δεν είναι να μας δουν/ το ένα του άλλον/ μακριά/ εσύ/ εγώ/ βαθιά στους δουβαμένους ουρανούς/ για πάντα».

Βέβαια, ίσως πρέπει να πούμε πως κάποτε η ποίηση γίνεται ερμητική, κάπως διανοητική, με λέξεις που σκληραίνουν το νόημα, ή που το κρατούν σκοτεινό κι αναποκάλυπτο, αλλά σίγουρα ο ποιη-

τικός λόγος είναι ακριβός και ίσως πρέπει κανείς να βυθιστεί περισσότερο για ν' ανασύρει τη μαγεία ή την αλήθεια, ν' αναποδογυρίσει τις λέξεις, να φτάσει στον οραματισμό του ποιητή.

ΕΚΤΩΡ ΚΑΚΝΑΒΑΤΟΣ ΚΙΒΩΤΙΟ ΤΑΧΥΤΗΤΩΝ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΚΕΙΜΕΝΑ
ΑΘΗΝΑ 1987